

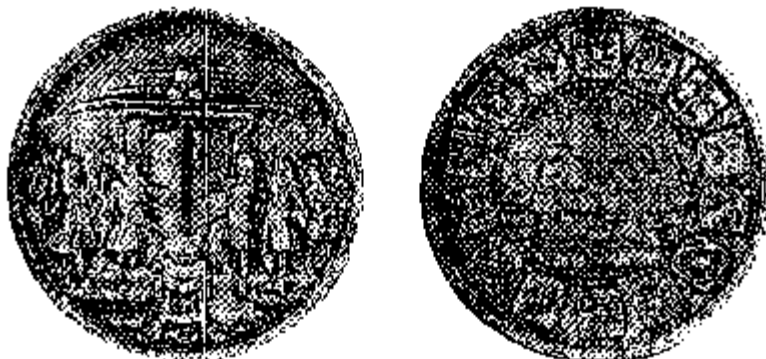
## EEN PENNING OP DE VREDE VAN RIJSWIJK DOOR R. ARONDEAUX .... ANDERS GEZIEN

M. Nuljttens

### Situering

Aan de Vrede van Rijswijk ging een oorlog vooraf tussen koning Lodewijk XIV van Frankrijk enerzijds en keizer Leopold I van het Roomse Rijk, koning Karel II van Spanje, koning Willem III van Engeland en de Verenigde Provinciën anderzijds. Lodewijk XIV wilde de Palts, Elzas en Lotharingen bij Frankrijk voegen en weigerde bovendien Willem III, die uit het huis Oranje - Nassau stamde, als koning van Engeland te erkennen. Na negen jaar oorlogvoeren te land en ter zee, met wisselende krijgskansen, werd door bemiddeling van de Zweedse koning Karel XI vrede gesloten. Men noemde het de Vrede van Rijswijk omdat men het vredesakkoord in die plaats afsloot, iets wat maar liefst van april tot 30 oktober 1697 duurde.

### De penning



Deze gebeurtenis werd onder meer herdacht door middel van bovenstaande zilveren penning van 49 mm doormeter en 46,70 gram, die in deel IV van de *Beschrijving van de historie-penningen van de XVII Nederlandse Provinciën* van Meester Gerard van Loon op blz. 215 wordt beschreven en afgebeeld.

De stempelsnijder is Regnier (René) Arondeaux, afkomstig uit een Doornikse familie die tijdens de tachtigjarige oorlog naar Noord-Nederland uitweek. Een van zijn voorvaders was Isaac Arondeaux, die van Gent naar Hulst ging wonen en daar het beroep van stadssecretaris uitoefende; een andere was Jean Arondeaux, magistraat te Antwerpen van 1568 tot 1569. Regnier Arondeaux werkte zowel in de Noordelijke Nederlanden als in Engeland (van hem zijn een dertigtal penningen gekend, zowel voor William III als voor Lodewijk XIV). Het was vooral graaf d'Avaux, de Franse ambassadeur in de Nederlanden, die hem geldelijk steunde en zijn werk aanmoedigde 17.

R. Arondeaux was niet alleen een knap graveur, maar tevens een kunstenaar in zijn vak. Hij wist dan ook in deze penning op de Vrede van Rijswijk méér naar voor te brengen dan algemeen vermoed wordt. Dit blijkt uit de beschikbare beschrijvingen van de voorzijde van deze penning : in het werk van Hawkins, Franks en Grucher 27 luidt die : "Several plenipotentiaries, attended by guards, close the gates of the Temple of Janus"; in de veilingkatalogus van de verzameling Le Maître "Pax in Nummis", 1912 : "Les plénipotentiaires des Puissances intéressées à la paix, ferment le temple de Janus"; in de katalogus Goppel, Plum & Holzer, 1950 : "Die Vertreter der friedenschliessenden Mächte vor dem geschlossenen Janustempel"; in de verkoopkatalogus Langwitz, 1976 : "Die Delegierten des Kongresses schliessen den Janustempel"; in de veilingkatalogus van de verzameling Garzell (II), 1984 : "Ambassadors attended by guards, close the doors of the Temple of Janus"; in de veilingkatalogus Van der Dussen, 1990 : "1697 - De Vrede van Rijswijk, het sluiten van de Janustempel".

Wanneer wij nu echter de penning in kwestie grondig en op elk detail nazien, dan komen wij tot de vaststelling dat Arondeaux in feite veel preciezer was bij de afbeelding van de personen die de deuren van de Janustempel sluiten. In zijn kunstwerk, zo kunnen wij deze penning echt noemen, splitst Arondeaux de groep personen in twee delen. Als wij nu deze figuren een nummer geven, dan kunnen wij ze als volgt identificeren :





Nummer 1 heeft de trekken van de Engelse koning Willem III (met zijn haakneus als opvallendste kenmerk); een bijkomend identificatiemiddel is de vijfpuntige ster op zijn jas, die overeenkomt met het groot juweel van de Orde van de Kouseband.



Nummer 2 kan niemand anders zijn dan keizer Leopold I, omwille van zijn typische snor en zijn Habsburgse kin; bovendien is hij drager van het groot juweel van de Orde van het Gulden Vlies.



Nummer 3, half verborgen tussen de figuren 1 en 2, heeft duidelijk de neus en de kin van de Spaans Karel II; het groot juweel van de Orde van het Gulden Vlies bevestigt deze Identificatie.



Aan de rechterzijde kan nummer 4, die drager is van het groot juweel van de Orde van de Heilige Geest, niemand anders zijn dan Lodewijk XIV, koning van Frankrijk.



De persoon met de mercuriusstaf (nummer 5) zou koning Karel XI van Zweden moeten zijn, gezien hij de Vrede van Rijswijk bewerkte. Karel XI was echter nooit persoonlijk in Rijswijk aanwezig (hij overleed op 5 april 1697); baron van Lellenrot was zijn vertegenwoordiger.



Nummer 6 is waarschijnlijk de toekomstige Filips V, die Lodewijk XIV toen al op de troon van de Zuidelijke Nederlanden wilde plaatsen, mocht hij als overwinnaar uit de strijd komen.



De overige personen kunnen wij niet thuiswijzen. daarvoor zijn de details te klein. Vermoedelijk zijn dit burgerlijke, kerkelijke of militaire hoogwaardigheidsbekleders die bij het tekenen van dit verdrag aanwezig waren. Op de achtergrond staan wachters, gewapend met een lans.

De graveur Arondeaux bewees hier dat hij een miniem stuk staal zodanig kon bewerken dat de afgebeelde figuren via zekere kenmerken herkenbaar waren. De keerzijde van deze penning geeft ons een beeld van het kasteel van Rijswijk op dat ogenblik, en de omringende wapenschilden duiden de landen aan welke bij het Vredesverdrag betrokken waren. Vermoedde Arondeaux toen al de ware draagkracht van de Vrede van Rijswijk? Wij kunnen het veronderstellen, daar hij zeer nauwe contacten had met graaf d'Avaux. Precies daarom kan Arondeaux de tempel van Janus hebben gekozen, de god met de twee gezichten. De Vrede van Rijswijk was immers maar schijn, spoedig kwam het opnieuw tot een oorlog tijdens dewelke ook meerdere penningen werden geslagen die ons preciese gegevens nalaten over de toenmalige gebeurtenissen.

## Noten

- 1/ L. FORHER, *"Biographical Dictionary of Medallists"*, 1904
- 2/ E. HAWKINS, A. FRANKS & H. GRUCHER, *"Medallic Illustrations of the History of Great-Britain and Ireland of the reign of George II"*, 1885